
Globalscape — krajinsko planiranje v dobi globalizacije

Author(s): Mojca Golobič

Source: *Urbani Izziv*, Vol. 13, No. 2, Izgrajevanje Mesta / Building The City (december 2002), pp. 98-99

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44180812>

Accessed: 04-07-2025 08:37 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Fabianihev regionalni plan »od Umaga do Trbiza«, mag. Peter Bassin pa je spregovoril o novih poteh regionalnega planiranja v ZDA s primerom metropolitanske regije Chicaga.

V sklepnem sklopu, naslovljenem Primeri iz raziskovalnih nalog in prakse, sta asist. mag. Mojca Foški in viš. pred. mag. Alma Zavodnik Lamovšek predstavili raziskovalni nalogi o analizi razvojnih možnosti regij na podlagi anketnega vprašalnika in razvojnih možnosti regij na podlagi analize strateških razvojnih dokumentov Regionalnih razvojnih agencij. Franc Žle je pozval k sodelovanju z GZS, zlasti pri usposabljanju svetovalnega in izvedbenega inženiringa za projekte regionalnega razvoja. Vesna Grunčič Vedlin je s projektom Revitalizacija urbanih vasi prikazala možnost izvedbe inovativnega akcijskega programa za ureditev Krakovega v Ljubljani. Sklop je sklenil Uroš Lobnik z opisom urbane stvarnosti slovenskih mest s prispevkom Umazani realizem slovenskih mest.

Sklepna razprava se je gibala med klici po vzpostavitvi pravne države ter emancipaciji prostorske planerske stroke in nejasnimi videnji oblike, ki naj bi jo imeli regionalni plani. Ali bo regionalni plan formalna osnova za planiranje v neki neformalni regiji? Ali bo ravno nasprotno? Ali bo regionalni plan le povzetek državnih izhodišč? Ali jih sploh ne bo, temveč bodo oblikovani regionalni projekti, tj. projekti medobčinskega in prekmejnega sodelovanja, so le nekatera od vprašanj, na katera bo kmalu treba učinkovito odgovoriti.

Referati 17. Sedlarjevega srečanja so zbrani v zborniku, ki sta ga uredila mag. Aleksandra Geršak Podbreznik in Matej Novak.

Ivan Stanič, univ. dipl. inž. arh.,
Urbanistični inštitut RS, Ljubljana
E-pošta: ivan.stanic@urbinstitut.si

Mojca Golobič

Globalscape – krajinsko planiranje v dobi globalizacije ^[1]

Krajinsko planiranje v dobi globalizacije je bila osrednja tema mednarodne znanstvene konference, ki jo je med 8. in 10. novembrom 2002 organiziral Oddelek za krajinsko arhitekturo na Biotehniški fakulteti skupaj z Društvom krajinskih arhitektov Slovenije. Čas in naslov nista bila izbrana naključno, saj je dogodek zaznamoval pomemben mejnik v krajinskem planiranju.

Ko je bila leta 1972 v Ljubljani prvič organizirana mednarodna konferenca z naslovom Krajinsko planiranje, namreč krajina in krajinsko planiranje še nista imela vidnejše vloge v mišljenju in načrtovanju prostora. Tej konferenci so sledile številne druge, postavila pa je tudi temelje za tesno in izjemno ustvarjalno sodelovanje med univerzami v Ljubljani, zahodni Evropi in ZDA. Istega leta je bil ustanovljen študij krajinske arhitekture na ljubljanski Univerzi. Trideset let kasneje so pojmi, kot so kulturna krajina, podeželje, narava in kulturna dediščina, sestavni deli razprave o prostoru in načrtovanju razvoja.

Uveljavitev krajinskega pogleda ne nazadnje formalno potrjuje tudi Evropska krajinska konvencija, ki krajino priznava kot vrednoto tako v njenih najvrednejših naravnih in kulturnih oblikah kakor v vsakdanji pojavnosti. V razmerah, ki jih označujejo prevladujoči procesi pod skupnim izrazom globalizacija, je tudi krajina postavljena v nov položaj in pred nove izzive. Kot je v svojem nagovoru h konferenci zapisal prof. dr. Ivan Marušič, predsednik programskega odbora, so spremembe v krajini vselej odsev svetovnih

ekonomskih, kulturnih in duhovnih procesov. Ti imajo posreden in neposreden vpliv ne samo na fizični, temveč tudi na duhovni prostor. V slednjem se fizični prostor navsezadnje »fermentira« v stanje zavesti, v posameznikova in družbena stališča in vrednostne presoje.

Konferenca je bila razdeljena na naslednje vsebinske sklope: v dobi globalizacije: vizije; v dobi globalizacije: spremembe in izzivi; varstvo narave kot globalna vrednota; krajinsko planiranje: razvoj dejavnosti; metodologija: priložnosti; sodelovanje javnosti in vrednote; krajinska kultura in identiteta.

Prispevki so bili večinoma naravnan izrazito večplastno in dinamično: od retrospekcije k vizijam, od globalnega k lokalnemu, od varstva k razvoju, od prepoznavanja krajin prek njihovega vrednotenja k ustvarjanju novega. Pomemben del prispevkov je bil posvečen problemu stroke kot načrtovalne dejavnosti ter razvoju njenih metod in tehnik. V tem delu so prispevki večinoma obravnavali teme, ki niso nove v razpravi o krajinskem planiranju: uporaba informacijsko-komunikacijskih tehnologij (C. von Haren, R. van Lammeren), modeliranje (R. Lilieholm, T. Edwards) in vključevanje uporabnikov prostora (C. Ward Thompson, R. Stiles, M. Golobič). Vendar pa je razprava napravila korak naprej – od vprašanj o uporabnosti teh metod da ali ne je težišče zdaj na vprašanju kako.

Po pričakovanju je bilo med prispevki zaznati razliko v odnosu do procesov globalizacije: del sodelujo-

čih je globalizacijo zaznal kot grožnjo in poudaril nujnost varstva krajine kot kulturne dediščine (D. Ogrin, M. Bruun, E. Skärbäck), nekateri pa so v njej videli tudi priložnosti za novo krajino. Med slednjimi je bil zlasti zanimiv prispevek M. Prominskega, ki je vprašljivost subvencioniranja tradicionalnih kmetijskih krajin prepričljivo utemeljil. Da so sodobne »globalizirane« krajine tudi zanimive in kakovostne, je na primeru Nizozemske prikazal prispevek M. Van den Toorna, ki je poudaril, da krajine vendarle uporabljajo vedno nove generacije, ki vsakič na novo oblikujejo svoj vrednostni odnos do njih.

Izjemno pestra sestava sodelujočih je dala možnost za vpogled v razmerje med naravnim in kulturnim kontekstom ter rešitvami, ki v njem nastajajo. Predstavitve iz okolij tako različnih dimenzij, gostote prebivalstva, naravnih danosti, kot so npr. Kitajska, Izrael, Alpe, Nevada, so pokazale, da ravno izhajanje iz problema in njegovega konteksta zagotavlja pestrost rešitev. Značilen primer je pristop z identifikacijo območij, ki so strateškega pomena za varovanje, predstavljen v prispevku Y. Kongijana. Pristop, ki temelji na konceptu učinkovitosti, je značilen odziv na obsežnost in kompleksnost sprememb, ki jih doživlja sodobna Kitajska in imajo povsem druga merila kot npr. v Evropi.

Med ključnimi temami je bilo seveda ohranjanje naravnih in kulturnih vrednot v krajini. Tu so udeleženci ugotovili, da varstvo samo po sebi ni nujno zagotovilo za pestrost in kakovost krajine. Nekatere metode varstva imajo lahko ravno nasproten učinek. Če se namreč vrednote (ogrožene vrste, ogroženi krajinski tipi) in načini njihovega varstva (uvajanje t. i. subvencioniranega pastoralizma) ugotavljajo in določajo na globalni ravni, lahko to pripelje v poenotenje in poenostavitev krajine. Vprašanje merila – reševanje problema na pravi

ravni – ki ga je v svojem prispevku poudaril C. Steinitz, je tudi v tem pogledu ključno.

Reševanje lokalnih problemov na globalni ravni vodi v avtoritarnost in tveganje za izgubo lokalnih vrednot. Nekateri avtorji so izpostavili vprašanje ustvarjanja nove narave, možnosti, ki jih ima pri tem krajinska arhitektura, ter sploh smisla oz. dometa tovrstnih ureditev (M. Vroom, D. Bruns). Drugačen pogled na varstvo je predlagal I. Marušič in ga poimenoval varovanje negotovosti. Namesto nekega »zamrznjenega« stanja torej varujemo in ohranimo priložnosti, da se krajina razvije v nekaj edinstvenega, pač v skladu z lokalnimi naravnimi danostmi ter družbenimi vrednotami in potrebami.

Soglasen sklep razprave je bil, da globalizacija ni niti slaba niti dobra. Pomembno je, da prepoznamo tveganja in izkoristimo priložnosti. Pri tem je ključna ustvarjalnost pri reševanju problemov, ki je globalizacijski procesi nikakor ne zmanjšujejo. Zdi pa se, da smo ob pozornosti, doslej pretežno posvečeni grožnjam, ki krajinskim vrednotam pretijo zaradi razvoja, spregledali tiste, ki izvirajo iz globalizacije varstva.

Krajinskemu planiranju, katerega cilj je ohranjanje edinstvenosti in prepoznavnosti krajin, je torej ključen globalizacijski izziv zagotavljanja ustvarjalnosti iskanja rešitev tako pri razvoju kot varstvu.

Dr. Mojca Golobič, univ. dipl. inž. kraj. arh., Urbanistični inštitut RS, Ljubljana
E-pošta: mojca.golobic@urbinsti

Opomba

[1] Domača stran konference je: <http://www.bf.uni-lj.si/globalscape/globalscape.html>

Prispevki so objavljeni v zborniku: Ogrin, D., Marušič, I., Simonič, T. (ur.), Krajinsko planiranje v dobi globalizacije, Zbornik konference, Oddelek za krajinsko arhitekturo, Biotehniška fakulteta, Univerza v Ljubljani, 2002.

Alenka KOLŠEK

Deseta obletnica Društva krajinskih arhitektov Slovenije

Letos mineva deset let od ustanovitve Društva krajinskih arhitektov Slovenije (DKAS). Spominski zapis je priložnost, da se ozremo nazaj in naredimo pregled svojega dela, obenem pa razmišljamo o prihodnjih nalogah in načrtih.

Strokovno združenje krajinskih arhitektov je od leta 1992 do danes z aktivnim pa tudi z odmevnim delom pridobilo opazno veljavo in prepoznavnost v slovenskem prostoru. Od skromnega začetka z desetimi člani leta 1992 je do letos naraslo na 82 registriranih članov.

Strokovnjaki, združeni v društvu, so v primerjavi s stanovskimi društvi urbanistov in arhitektov mnogo manjša družbena skupina, pa vendar je v svojem delovanju, v prodornosti idej, vprašanj, problemov, ki jih odpira in rešuje, izredno vitalna. Ustvarjalno, kritično, včasih tudi polemično spremlja dogajanja v prostoru ter se odziva na spremembe, ki jih v mladi državi doživlja družba, z njo pa tudi slovenska krajina.

V desetletni zgodovini so člani društva, še posebno prizadevniki člani upravnih odborov, organizirali vrsto domačih in mednarodnih konferenc s spremljajočimi zborniki, ki so obravnavali aktualne teme urejanja krajine. Prvemu strokov-